

Turó del castell d'Òdena

Òdena

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Turó del castell
Emplaçament Pel carrer de la Torre s'arriba al peu d'aquesta i per un camí que la voreja s'arriba a la part alta

Coordenades:

Latitud: 41.60594
Longitud: 1.63927
UTM Est (X): 386614
UTM Nord (Y): 4606920

Classificació

Número de fitxa 08143 - 306
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Ibèric Medieval Contemporani
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: En bon estat de conservació es troba la torre poligonal de l'entrada. L'estat de les altres restes constructives és més aviat dolent.

Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs National Monument Record – Defensa

inspire:
Observacions protecció: BCIN 1121-EN-MH
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari CC.AA. 3028

Generalitat i altres inventaris

Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament d'Òdena. Plaça Major, 2

Fitxes associades:

[Oliveres del Vicens](#)

[Poema Aquesta nit, Òdena](#)

[Poema Òdena terra de guix i ciment](#)

[Poema Òdena](#)

[El senyor d'Òdena en mans del diable](#)

[Pedrera de guix o guixera del castell d'Òdena](#)

[Morera del castell d'Òdena](#)

[Castell d'Òdena i poble vell](#)

[Torre del castell d'Òdena](#)

[Camins oberts per l'amor](#)

Autoria de la fitxa

Lluís Pedraza i Jordana

Data de registre de la

dt., 26/11/2013 - 01:00

fitxa:

Descripció

Unes poques filades de murs de filiació ibèrica, torre i muralla d'origen medieval i altres vestigis d'edificacions escampats pel turó. Avui, el conjunt del castell ja no forma part de la trama urbana del poble. Del vell recinte, en resten dempeus una torre de defensa poligonal prop de l'entrada, una petita part del perímetre de la muralla i uns quants vestigis constructius dispersos irregularment pel turó de guix. La torre és una construcció situada en el punt més feble de la defensa del castell. Té quatre pisos d'alçada, un dipòsit d'aigua a la planta baixa i està formada exteriorment per un políedre d'onze cares que s'afuen lleugerament a mesura que guanyen alçada i formen una piràmide truncada. Pel que fa al tram de muralla que acompanya la torre, cal tenir present que aquest sector de l'entrada ha estat molt alterat en època moderna per la construcció d'una bassa i d'una escala. Tot i això, la recerca arqueològica efectuada l'any 1985 va permetre recuperar part del traçat del llenç defensiu del costat de tramuntana. Quant a les antigues edificacions del poble, resten dempeus dues cases i vestigis d'altres tretze. S'alineen a redós d'un eix principal que s'inicia als peus de la torre albarrana i que arriba en una doble ziga-zaga a la plaça del castell.

Història

Els primers testimonis d'hàbitat al turó d'Òdena poden datar-se des de mitjan segle III fins a mitjan segle I aC, segons que indiquen els tipus de ceràmica antiga recuperada els darrers anys a través de la recollida superficial o en els estrats associats als contextos medievals. El castell d'Òdena, documentat a partir del 957, es va situar en dues terrasses per adaptar-se a la topografia del terreny. Inicialment, el castell va pertànyer al llinatge dels senyors de Pontons i d'Arraona. L'any 1023, la comtessa Ermessenda de Carcassona el va lliurar al seu fill Berenguer Ramon I. L'any 1111 continua com a titular del castell el comte de Barcelona, Ramon Berenguer III. El 1252, Ramon Guillem V d'Òdena, que havia tingut greus problemes amb la Justícia, es va veure obligat a lliurar el castell i la vila d'Òdena amb els seus drets a Jaume I d'Aragó. L'any 1287, el castell i la vila es van vendre a Ramon Folc VI de Cardona per 40.000 sous. L'any següent, els Cardona van aconseguir tots els drets alodials sobre el castell i la vila d'Òdena de part del rei Alfons II, però arran de prendre possessió dels drets de jurisdicció sobre el terme es van veure embolicats en un seguit de conflictes; per això, al cap de poc temps (1295), Ramon Folc va preferir tornar a vendre els seus drets sobre el castell a l'infant Pere, germà del rei Jaume II. Tot i que en el tombant del segle XIV el castell va tornar a canviar de propietaris, el 1336 la fortalesa apareix novament dins de les possessions dels comtes de Barcelona. El 1340, la custòdia del castell es va atorgar a la Universitat d'Igualada, que la va mantenir fins al 1347, any en què la monarquia va vendre a Hug II de Cardona la jurisdicció i els imperis

del castell d'Òdena amb tots els fruits i les rendes corresponents. Cap a final del segle XIII o primers anys del segle XIV, es produeix la remodelació i ampliació del castell i l'afegitó d'estructures defensives en els punts més febles del recinte. En el marc de la Guerra Civil Catalana, el 20 de juliol de 1463, la Diputació del General de Catalunya va acordar la demolició del castell. Per la documentació escrita sabem que el 1698 l'edifici presentava un estat ruïnós. El 1721 ja havien començat les obres del nou temple, que no es va inaugurar fins l'any 1734. L'agost de 1936, l'església va ser saquejada i cremada. El setembre de 1943 va començar l'explotació de la guixera del turó d'Òdena. Aquesta activitat, que va continuar al llarg de la segona meitat del segle XX, va provocar l'escapçament d'una bona part de la superfície de l'antic poble. El 1985, l'Ajuntament d'Òdena va engegar la recuperació del nucli vell del poble, que es va iniciar amb la restauració de la torre albarrana, que havia arribat als anys vuitanta del segle XX en un estat de conservació molt precari.

Bibliografia

BALL I MATEU, Miquel (1980): "La troballa de mancosos d'or del castell d'Òdena", VIDA (18 agost-5 setembre), Igualada. BALL, M. (1983): "La troballa de mancosos d'or del castell d'Òdena", AIONA, núm. 40, Publicacions Anòia, S.L., Igualada, p. 14. BALL I MATEU, Miquel (1996): "La troballa de mancosos d'or del castell d'Òdena", Roda de la vida igualadina, Ajuntament d'Igualada-Omnium Cultural Anòia, Igualada, p.15-17. BENET, Albert (1992): "Òdena. Castell d'Òdena. Història", Catalunya Romànica. XIX. El Penedès. L'Anòia. Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 443-446. CAIXAL, Àlvar (2008). Turó del Castell (Òdena, Anòia). Memòria dels sondeigs arqueològics. 18 de setembre-11 d'octubre de 2006. CAIXAL, Àlvar (2011): Turó del Castell (Òdena, Anòia). Memòria del control arqueològic dels treballs de recuperació i adequació dels espais públics. Campanya de 2010. FIERRO, Javier (1985): Torre del Castell d'Òdena. Memòria de la campanya arqueològica del 1985. FIERRO, Javier (1987): "Excavaciones en una torre del recinto fortificado de Ódena (Barcelona)", II Congreso de Arqueología Medieval Española, Actas. Volum II, Madrid, p. 169-175. FIERRO, Javier (1990): "Torre del Castell d'Òdena. Treballs d'Arqueologia", Memòria 1985-1989. Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona, p. 79. FIERRO, Javier (1991): "Arqueología y espacio de la torre albarrana del castillo de Ódena", Quaderns Científics i Tècnics, 3 - Actuacions en el patrimoni edificat medieval i modern (segles X al XVIII)-, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona, p. 22-26. FIERRO, J.; SUREDA, M.J.; CASTELLANO, A. (1990): "Torre del Castell d'Òdena. Notícia Històrica", Memòria 1985-1989, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona, p. 78-79. GALÍ FARRÉ, D. (2008). Estudi històric documental del poble vell del turó del Castell d'Òdena., Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona [Inèdit]. GUITART TARRÉS, Xavier (1999a). Reparació de la base de la torre del castell d'Òdena, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona. GUITART TARRÉS, Xavier (1999b). Consolidació estructural de la part central de la base de la torre del castell d'Òdena. Projecte executiu, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona. LACUESTA, R. (1998). Informe sobre l'estat de conservació de Cal Copi, situat a l'antic nucli del castell d'Òdena, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona [Inèdit]. LACUESTA, Rafael.; CAIXAL, Àlvar (2010). La recuperació del poble vell d'Òdena. Nou accés a la torre del castell, Diputació de Barcelona i Ajuntament d'Òdena, Barcelona. MATEU LLOPIS, Felipe (1946): "Dinares de Yahyà al Mu'tali de Ceuta y mancosos barceloneses hallados en Ódena (Igualada, Barcelona)", Al Andalus, XI, 2, p. 389-394. REGORDOSA, C; HOYAS, N. (1998). Estudi sobre el castell d'Òdena, Diputació de Barcelona. Servei del Patrimoni Arquitectònic Local., Barcelona [inèdit]. SANMARTÍ, C.; SANJURJO, C. (2010). Projecte i construcció d'una escala exterior de la torre de defensa, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, Barcelona. SOLSONA, E.; ABELLÓ, M. (1990): "Torre del Castell d'Òdena. Descripció de les obres", Memòria 1985-1989, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona,

Barcelona, p. 79-80.